

IFN Policy Paper nr 81, 2018

Citeringar – en jämförelse av tre olika mått

Simon Ek och Magnus Henrekson

Citeringar – en jämförelse av tre olika mått*

Simon Ek[†]
och
Magnus Henrekson[‡]

21 februari 2018

Sammanfattning

Vad betyder valet av databas för jämförelser av antalet citeringar för forskare i nationalekonomi? Vår analys av antalet citeringar i *Scopus*, *Social Sciences Citation Index* och *Google Scholar* för alla forskare med anknytning till IFN visar en stark positiv korrelation mellan de tre måtten vad gäller rangordningen mellan forskarna. Det finns dock vissa indikationer på att äldre forskare missgynnas i *Scopus* och att de forskare som har en mer policynära inriktning kommer bättre ut i *Google Scholar*. Vi jämför också citeringar från de olika databaserna för de 25 högst rankade svenska nationalekonomerna enligt *RePEc*.

*Vi tackar Lars Calmfors och Niclas Berggren för värdefulla synpunkter.

[†]Sekreterare för Arbetsmarknadsekonomiska rådet. simon.ek@ifn.se.

[‡]Professor och vd för Institutet för Näringslivsforskning (IFN). magnus.henrekson@ifn.se.

1 Introduktion

Kvantitativa mått används sedan länge för att mäta hur mycket forskning som åstadkoms och för att rangordna forskare, institutioner och tidskrifter. Fördelningen av resurser, beslut om anslag och tillsättandet av tjänster grundar sig också allt oftare på kvantitativa mått (Harzing och Alakangas 2016). Sedan år 2010 baseras omfördelningen av en liten del av de direkta statliga forskningsanslagen till Sveriges lärosäten på vetenskapligt genomslag mätt med en bibliometrisk indikator. Flera lärosäten utnyttjar även själva bibliometriska mått för att fördela resurser mellan fakulteter och institutioner (Görnerup 2013).

Det mest basala måttet på en forskares eller institutions forskningsproduktion är antalet publikationer. Ofta görs en kvalitetsjustering baserat på publiceringskälla. För en artikel innebär detta att den tillskrivs ett värde motsvarande den genomsnittliga artikeln i tidskriften. Det mest kända och använda kvalitetsmättet på tidskrifter är *Journal Impact Factor (JIF)* som ingår i *Journal Citation Reports (JCR)*. En tidskrifts kvalitet avgörs enligt detta mått av hur många gånger dess artiklar i genomsnitt citeras i andra artiklar publicerade i tidskrifter som ingår i *Web of Science*.¹

På senare tid har intresset ökat för att mer direkt mäta kvaliteten hos en viss studie i stället för att bara anta att den är lika med genomsnittet för artiklarna i den tidskrift där studien publicerats. Det vanliga sättet att göra detta på är att mäta hur många gånger studien citerats. Spelar det då någon roll vilket citeringsmått som används? Syftet med denna artikel är att belysa den frågan genom att jämföra resultaten när antalet citeringar hämtas från de tre mest använda citeringsdatabaserna: *Social Sciences Citation Index*, som ingår i *Web of Science*, *Scopus*, som drivs av Elsevier, och *Google Scholar*. Jämförelser görs både för antalet citeringar och *h*-index, vilket lägger större vikt vid kontinuerlig vetenskaplig produktion relativt få mycket citerade verk.² Slutligen jämförs rangordningen enligt de tre citeringsmått med rangordningen i *RePEc* av de 25 högst rankade forskarna i Sverige.

Populationen för vår analys består av samtliga ordinarie och affilierade forskare vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN) i Stockholm. Dessa forskares citeringar och rangordning baserad på citeringarna jämförs sedan för att se i vad mån de olika måtten ger en samstämmig bild.

Avsnitt 2 beskriver de särskilda problem som uppstår vid mätning, de viktigaste måtten och deras egenskaper samt de databaser vi använder. I avsnitt 3 redovisas resultaten från undersökningen och i avsnitt 4 redovisas de viktigaste slutsatserna.

¹ *JCR* och *Web of Science* ägdes tidigare av Thomson Reuters men ägs sedan oktober 2016 av Clarivate Analytics.

² En forskares *h*-index är lika med x om forskaren har publicerat minst x artiklar som blivit citerade minst x gånger vardera.

2 Vilka mått och databaser finns och används?

Tillvägagångssätt och problem vid mätning

Att mäta forskning är en grannliga uppgift. Om man enbart ser till kvantitet ger det incitament att publicera så många arbeten som möjligt, oavsett vad och var, och att dela upp sina resultat i “minsta publicerbara enheter”. Fler publikationer kan inte automatiskt tolkas som ett större forskningsbidrag, utan det behövs kvalitetsjusteringar. Vad gäller tidskriftspubliceringar är två frågor särskilt viktiga: (1) Hur bör tidskrifter rangordnas, och givet att en rangordning gjorts, (2) hur stora ska skillnaderna anses vara?

Skillnaderna mellan tidskrifter varierar beroende på vilket mått som används, och vissa mått är extrema (Henrekson och Waldenström 2011). Mest extremt är det så kallade KMS-måttet (Kalaitzidakis m fl 2003), vilket (åtminstone tidigare) förordats av European Economic Association. Exempelvis motsvarar en artikel i *American Economic Review* 588 artiklar i *Journal of Evolutionary Economics*.³ Detta kan jämföras med att Association of Business Schools (ABS) ger 4 poäng till en artikel i *AER* och 2 poäng till en artikel i *Journal of Evolutionary Economics* (Kremer m fl 2015).

Det finns en stark tendens hos människor att “göra det vi mäter” (Holmström och Milgrom 1991). Det mått som används signalerar vilken slags forskning som anses värdefull, och de stora skillnaderna mellan olika mått gör att incitamenten blir beroende av vilket mått som väljs (Sauder och Espeland 2009; Mingers och Willmott 2013).

Tidskrifters kvalitet bestäms oftast av hur ofta dess artiklar citeras. Det mest använda kvalitetsmåttet på tidskrifter är *Journal Impact Factor (JIF)* som ingår i *Journal Citation Reports (JCR)*. Kvaliteten avgörs enligt detta mått av hur många gånger dess artiklar i genomsnitt citeras i andra artiklar publicerade i tidskrifter som ingår i *Web of Science*. Citeringar har en mycket ojämn fördelning (Mutz och Daniel 2012), vilket innebär att en tidskrifts rang (och därmed dess artiklar) kan öka kraftigt tack vare ett fåtal extremt välciterade artiklar. Det finns också begränsningar i hur gamla citeringar och artiklar som inkluderas. Vissa verk får genomslag först flera år efter att de publicerats. Om verket är nydanande är detta t o m troligt, då resten av forskningsfältet först måste hinna ikapp.⁴ Ett mycket kort tidsfönster kan därför göra måttet missvisande. Om ett verk blir citerat redan innan det publicerats i sin slutliga form, bör då dessa citeringar också räknas? Mycket talar för att så borde vara fallet, särskilt med tanke på den ofta långa publiceringseftersläpningen.

³ KMS-måttet användes av Lindqvist (2003) när han rangordnade svenska professorer i nationalekonomi.

⁴ Se t ex Wang m fl (2016) som konstruerar ett mått där nydanande forskning definieras som artiklar där referenser från olika discipliner kombineras på ett sätt som inte gjorts tidigare.

Det vanligaste och mest vedertagna sättet att mäta vetenskaplig produktion är att använda kvalitetsviktade publiceringsmått. Även om det finns variation avgränsar de flesta kända måtten sig till verk publicerade i vetenskapliga tidskrifter med *peer review*. Man beräknar sedan en kvalitetsvikt för varje tidskrift som inkluderas. Dessa vikter kan justeras för bl a självciteringar, tidskriftens sid- eller artikelantal och ibland även för författarnas ålder. Varje artikel publicerad i en viss tidskrift tilldelas samma vikt, och en forskares (institutionens) poäng räknas sedan ut genom att (1) multiplicera varje publikation med motsvarande tidskrifts vikt och (2) summera de viktade poängen för personens (institutionens) publikationer.

En relativt ny idé är att också ta hänsyn till citeringars kvalitet när vikter skapas för tidskrifter. Exempel på mått som gör det är *Eigenfactor* (Bergstrom 2007) baserat på data från *SSCI* och *SCImago Journal Rank* (Gonzales-Pereira m fl 2010) som använder *Scopus*. Båda dessa mått bygger delvis på att (1) en tidskrifts kvalitet bestäms av hur välciterade dess artiklar är och att (2) citeringar av tidskriftens publikationer viktas utifrån detta kvalitetsmått.

Det finns också hybridrangordningar. *Association of Business Schools* (ABS) tidskriftsrangordning utnyttjar både data över citeringar och ett system med fackgranskning utförd av en vetenskaplig kommitté för varje forskningsområde.⁵

Under senare år har våra nordiska grannländer tagit fram så kallade auktoritetsregister för forskningskanaler. Dessa definierar vilka forskningskanaler (t ex tidskrifter och förlag) som ska medräknas när beslut tas om bl a finansiering och hur kanalerna värderas. Mest känd är troligen den ”norska listan” (Register över vetenskapliga publiceringskanaler) som sköts av Norsk Senter for Forskningsdata.⁶ I Sverige sker ett liknande utvecklingsarbete kring ett auktoritetsregister inom ramen för projektet SwePub, där Kungliga biblioteket samverkar med Vetenskapsrådet och Sveriges universitets- och högskoleförbund.⁷

De nordiska registren har en betydligt jämnare kvalitetsjustering jämfört med andra publiceringsmått och skapar således helt andra incitament.⁸ Flera svenska universitet har börjat använda den norska listan. De publiceringskanaler som platsar på listan klassificeras i endera av två nivåer: forskningskanaler (nivå 1) och forskningskanaler som är ledande inom sitt fält (nivå 2). Ett tydligt exempel på att fördelningen är mindre ojämn är att både *Quarterly Journal of Economics* och *Scandinavian Journal of Economics* klassificeras som nivå 2 (och får då samma poäng). Den förra ligger på första plats inom nationalekonomi i *JCR* med en *JIF* på 6,66 medan den senare ligger på plats 102 med en *JIF* på 1,44. *Ekonomisk Debatt* finns också med på listan (nivå 1). Att sikta mot topp-tidskrifter blir således inte längre lika självklart. Dock ska poängteras att syftet med den norska listan är att mäta vetenskaplig forskningsaktivitet

⁵ charteredabs.org/academic-journal-guide-2015.

⁶ dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/Forside.

⁷ kb.se/libris/Om-LIBRIS/aktuella-projekt.

⁸ Med ojämn kvalitetsjustering menar vi att det finns en stor variation i tilldelade kvalitetsvikter mellan tidskrifter.

på lärosätes- eller institutionsnivå; den är inte tänkt som ett verktyg för att utvärdera enskilda forskare (Henning 2013).

Ett problem med tidskriftjusterade publiceringsmått är att det finns stor variation mellan artiklar inom tidskrifter vad gäller citeringsfrekvens; även i de högst rankade tidskrifterna publiceras artiklar med låg eller försumbar citeringsfrekvens (Laband och Tollison 2003; Oswald 2007). Detta är ett skäl till att användandet av kvalitetsmått för tidskrifter för att utvärdera enskilda artiklar eller forskare fått mycket kritik (se t ex Callaway 2016). Det finns också indikationer på att sambandet mellan en enskild artikels och motsvarande tidskrifts citeringsfrekvens försvagats sedan 1990-talet (Lozano m fl 2012).

Därför är citeringsmått som mäter verkligt genomslag viktiga (givet att ett arbete inte citeras som avskräckande exempel). Alternativet är att mäta antalet publikationer eller att använda tidskriftsjusterade publiceringsmått. Vid det senare överlämnas kvalitetsbedömningen till en tidskrifts granskare och redaktörer som beslutar om artikeln ska få ingå i tidskriften och därmed tillskrivs ett värde motsvarande dess genomsnittliga genomslag. När det gäller forskning om Sverige – särskilt mer policynära sådan – är det inte alltid optimalt att låta utländska tidskrifter, i stället för citeringar från andra forskare (eller utredare), bedöma forskningens värde.

En del av de fasta forskningsmedlen i Sverige fördelas baserat på respektive lärosätes forskningsproduktion, vilken mäts med en bibliometrisk indikator baserad på citeringsdata från en databas som sköts av Vetenskapsrådet och som bygger på samma grundmaterial som *Web of Science*.^{9,10} Den svenska indikatorn tar hänsyn till och normerar för det faktum att det genomsnittliga antalet publiceringar och citeringar i *Web of Science* varierar mellan discipliner. Normeringen görs dels för att kompensera ämnesområden med svag representation i *Web of Science*, dels för att kunna jämföra antalet citeringar mot genomsnittet i världen för samma forskningsfält ett givet år (Henning 2013).¹¹

Precis som med publiceringsmått finns en rad problem med citeringsmått. Ett är de stora skillnaderna mellan discipliner i praxis rörande författarskap, publicering och citering (LSE 2011). Detta gäller även mellan olika national-ekonomiska fält (Card och DellaVigna 2013). Det kan också finnas olika citeringsmönster över tid; exempelvis tycks teoretiska arbeten till en början ha mindre, men över tid mer uthålligt, genomslag jämfört med empiriska studier (Kim m fl 2006).

⁹ Se vr.se/ansvarsomraden/forskningsfinansiering/.

¹⁰ Vetenskapsrådet fick i början av 2016 i uppdrag att komma med förslag om hur denna modell skulle kunna justeras. I Vetenskapsrådets svar föreslås bland annat att en bibliometrisk modell i framtiden bör innehålla information även från projektet SwePub för att ge en mer komplett bild än den som ges av de data som idag används från *Web of Science*.

¹¹ Utöver vetenskaplig produktion tar fördelningsmodellen hänsyn till lärosätenas förmåga att attrahera externa forskningsmedel. Se Kesselberg (2015) och Henning (2013).

Det finns flera metoder för att harmonisera citeringar för att därmed kunna jämföra mellan forskningsfält och discipliner.¹² Den svenska resursfördelningsmodellen bygger på en sådan metod. Men en fråga är då hur man bör göra med innovativ forskning som spänner över flera fält. Harmonisering mellan forskningsfält kan också ge incitament att försöka klassificera ett verk på ett för forskaren så gynnsamt sätt som möjligt.

Ytterligare en aspekt är om justeringar för antalet författare av varje verk bör användas. Om ingen medförfattarjustering görs ges incitament att försöka vara delaktig i så många välciterade publikationer som möjligt, utan att det spelar någon roll hur stort det enskilda bidraget till verket är.

En annan fråga, precis som med tidskrifter, är om citeringarna bör kvalitetsjusteras eller om man ska begränsa vilka slags citeringar som ska räknas. Att citeras av andra forskare – snarare än t ex av utredare – skulle kunna vara en starkare indikator på forskningens vetenskapliga bidrag. Samtidigt visar citeringar som görs av utredare att forskningen har praktiskt värde. Olika citeringsdatakällor tillämpar olika avgränsningar och insamlingsmetoder. I både *Scopus* och *Web of Science* ingår t ex enbart vetenskapligt publicerade arbeten. Således exkluderas citeringar till och från utredningar eller liknande. Detta leder oss in på frågan om hur viktigt valet av citeringsdatabas är för utfallet i en jämförelse mellan forskare.

Databaser över citeringar och Hirschs *h*-index

Web of Science

Web of Science (*WoS*) startades 1964 och är den i särklass äldsta och mest kända citeringsdatabasen för fackgranskade verk. Databasen sträcker sig tillbaka till år 1900. Vi fokuserar på verk som ingår i *Social Sciences Citation Index* (*SSCI*), som är en del av *WoS*. I *SSCI* ingår ca 3 200 tidskrifter och ca 8,5 miljoner verk. För att komma med i *WoS* måste ett verk ha publicerats av en av plattformens utvalda tidskrifter. Tidskrifter som redan ingår och som kan komma att ingå i *WoS* utvärderas årligen. Tidskrifterna ska uppfylla krav på punktlighet och följa internationella redaktionella normer för språk, innehåll och citeringar.¹³

Scopus

Tidigare var *WoS* den enda omfattande databasen för citeringar av akademiska artiklar. År 2004 introducerades både *Scopus* och *Google Scholar*. *Scopus* drivs av det nederländska förlaget Elsevier och omfattar närmare 23 000 fackgrans-

¹²Se Waltman och van Eck (2013) och Bornmann och Marx (2015) för jämförelser av olika normaliseringsmetoder. Den senare studien jämför olika metoder med kvalitativa bedömningar. Bornmann m fl (2016) gör ett försök att normalisera citeringar i *Google Scholar*.

¹³Dock har hävdats att det finns en tendens till ideologisk bias vad gäller vilka tidskrifter som accepteras i *SSCI* (Klein och Chiang 2004).

kade tidskrifter från över 5 000 förlag.¹⁴ Utöver detta inkluderas verk från vissa branschtidskrifter, artiklar som blivit accepterade men ännu inte publicerats och konferensbidrag. Databasen innehåller även böcker som publicerats fr o m 2005.¹⁵ Tidigare ingick endast publikationer och citeringar fr o m 1996, men sedan 2015 har arbete lagts på att utvidga databasen bakåt i tiden till 1970 (Harzing och Alakangas 2016). Syftet är att ge en mer rättvisande bild för äldre forskare. *Scopus* inkluderar endast citeringar i publikationer som ingår i *Scopus*.

Google Scholar

WoS och i allt högre grad *Scopus* åtnjuter hög respekt inom akademien. *Google Scholar* (*GS*) har däremot stundtals fått utstå hård kritik vad gäller träffsäkerhet. *GS* är en sökmotor för akademiska publikationer och hämtar relevanta citeringar från alla källor den kan hitta (Mingers och Yang 2017). Bl a Jacsó (2010) menar att *GS* är olämplig för bibliometriska studier av forskares och tidskrifters genomslag. I vissa fall tillskriver sökmotorns algoritmer publikationer (och därmed citeringar) till författare som inte finns, vilket gör att den egentliga författaren får en lägre citeringsfrekvens. Likaså förekommer dubbelräkning av verk och citeringar.¹⁶

Samtidigt har *GS* blivit känd och välanvänd just för att den beaktar många olika slags källor. Harzings (2007) mjukvara *Publish or Perish* använder *GS* för sina beräkningar, vilket har bidragit till sökmotorns popularitet. Vidare är det lätt att registrera en egen profil, och sökningar är gratis. *Scopus* och *WoS* har bra täckning för artiklar publicerade i fackgranskade tidskrifter medan *GS* även fångar upp citeringar från andra källor som böcker, avhandlingar, artiklar publicerade med öppen tillgång, *working papers* och policyrapporter. Frågan om hur citeringar av verk utanför fackgranskade tidskrifter ska värderas är nära sammankopplad med frågan om vad forskningens ändamål är.

Tidigare forskning finner generellt en relativt hög överensstämmelse mellan *Scopus* och *WoS*, medan *GS* skiljer sig åt och har betydligt bredare täckning för de flesta forskningsfält. *GS* genererar också fler citeringar. Kvaliteten på den insamlade informationen från *GS* är dock lägre även om *WoS* och *Scopus* också lider av problem, inte minst att författare med vanliga namn ofta förväxlas (Harzing och Alakangas 2016; Waltman 2016; Mingers och Yang 2017).

¹⁴ För att en tidskrift ska ha en chans att inkluderas i *Scopus* krävs bl a att dess artiklar är fackgranskade, att utgivningen är regelbunden och har pågått i minst två års tid samt att sammanfattningar och referenser är tillgängliga på engelska. Vidare måste riktlinjer för granskningsprocessen och publiceringsetik vara allmänt tillgängliga (elsevier.com/solutions/scopus).

¹⁵ I kategorin Arts & Humanities inkluderas böcker publicerade från 2003 och framåt (elsevier.com/solutions/scopus).

¹⁶ I forskningssyfte lyckas Delgado López-Cózar m fl (2014) manipulera antalet citeringar i sina egna profiler i *GS* genom att publicera fabricerade verk av en fiktiv författare på internet.

h-index

Utöver att studera antalet citeringar för varje författare använder vi också Hirschs (2005) *h-index* baserat på citeringar och verk från respektive databas eller sökmotor. Måttet har fått stor uppmärksamhet och erkännande.¹⁷ Syftet är att korrigera för effekten av *one-hit wonders*, d v s enstaka mycket citerade verk, genom att lägga större vikt vid kontinuerlig vetenskaplig produktion.

En författares *h-index* är x om minst x av författarens samtliga publicerade verk (N) blivit citerade minst x gånger vardera och resterande verk ($N - x$) blivit citerade färre än x gånger vardera. En författare kommer då som minst att ha x^2 citeringar, men mer än så om $(N - x) > 0$ (givet att de ytterligare verken har citerats någon gång) eller om vissa verk fått fler än x citeringar.¹⁸ Måttet ger ingen extra vikt till verk som fått ett mycket stort antal citeringar. I stället premierar det forskare som publicerar många studier och där dessa blir förhållandevis väl citerade. Men *h-indexet* kan också vara alltför restriktivt. Exempelvis kommer två författare med fem publikationer och minst fem citeringar per publikation att båda få $h = 5$, oavsett det totala antalet citeringar för respektive forskare.

¹⁷ Mingers och Yang (2017) argumenterar för att *h-index* är ett av de bästa måtten för att mäta forskningsbidrag.

¹⁸ Anta att en författare har publicerat totalt fem artiklar. Två av dessa har citerats två gånger vardera. Ytterligare två har citerats fem gånger vardera och den femte har citerats sju gånger. Det totala antalet citeringar är då 21. Värdet på *h-index* blir tre, eftersom författaren har tre artiklar som citerats minst tre gånger. Då blir $x^2 = 9$ och av de resterande $21 - 9 = 12$ citeringarna kan fyra förklaras av de två artiklar som är minst citerade och som inte räknas in i *h-index*. De kvarstående åtta kan förklaras av att de tre artiklarna som räknas in i *h-index* sammanlagt har citerats 17 gånger ($17 - 9 = 8$).

3 Vår undersökning

Data över forskare vid IFN

Uppgifter om antalet citeringar enligt *SSCI*, *Scopus* och *GS* har samlats in för de 68 forskare som var eller varit anställda vid eller affilierade till IFN mellan februari 2016 och maj 2017. Data samlades in i maj 2017.

Citeringarna är mycket ojämnt fördelade. Elva av de 68 forskarna har fler citeringar än det genomsnittliga antalet för alla databaser, och de fem till sju (beroende på mått) mest citerade forskarna har hälften av det totala antalet citeringar. *Scopus* har en något jämnare fördelning i toppen, medan *GS* är jämnast i den nedre delen av fördelningen.

Jämförelse mellan citeringar

I Figur 1 presenteras parvisa spridningsdiagram för de tre citeringsmått. Alla forskare utom en har lika många eller fler citeringar i *GS* än i *Scopus* och *SSCI*.¹⁹ Det skattade sambandet anger att en citering i *SSCI* är förknippad med 5,9 citeringar i *GS*, medan en citering i *Scopus* motsvarar 4,6 citeringar i *GS*. Tidigare slutsatser i den bibliometriska forskningen om att *GS* täcker in en mycket bredare grupp av citeringar bekräftas således för vår grupp av forskare.

Förklaringsgraden i sambandet mellan citeringar i *GS* och de andra databaserna är hög ($R^2 = 0,85$ för *SSCI*; $R^2 = 0,76$ för *Scopus*). Det betyder att även om citeringarna är fler i *GS* finns en stark koppling mellan att ha fler citeringar i *GS* och fler citeringar enligt de två andra måtten. *GS* kan således fungera förhållandevis väl som *proxy* för att mäta graden av inomakademiska citeringar. Dock finns ett fåtal forskare vars citeringsmönster avviker från det skattade sambandet. Det gäller särskilt en forskare som har näst flest citeringar enligt *GS* (strax under 10 700) och strax över 400 i *SSCI*. Baserat på antalet *SSCI*-citeringar är antalet *GS*-citeringar cirka fyra gånger större än vad regressionssambandet förutsäger.

För en av de tio mest välciterade forskarna är i stället antalet *GS*-citeringar avsevärt lägre (eller citeringar i *SSCI* högre) än det skattade sambandet. Citeringarna i *GS* borde enligt skattningen vara ca 1,8 gånger så många (ca 5 500 jämfört med ca 3 100). Diskrepansen blir än större i jämförelsen mellan *GS* och *Scopus* (det skattade sambandet predikterar ca 6 500 *GS*-citeringar). Där är det också fler bland dem med störst antal citeringar enligt båda måtten som har klart färre citeringar i *GS* (eller högre i *Scopus*) än vad som kan förväntas. Det mest extrema exemplet är en forskare med nästan 1 200 citeringar i *Scopus* som bara har drygt 900 i *GS*.

¹⁹I de resultat vi redovisar inkluderas självciteringar i måtten från *SSCI*. Analyserna har också gjorts där självciteringar exkluderas. Detta påverkar inte slutsatserna.

Vi gör också en – om än mer subjektiv – bedömning av forskarnas inriktning. Utan namns nämnande finner vi ett tydligt mönster: de som har större fokus mot policyanalys ligger högre i *GS* än i *SSCI*, och vice versa för dem vars forskning är renodlat inomvetenskaplig. Det är en rimlig slutsats då *GS* tidigare har visats i högre grad fånga upp citeringar från icke fackgranskade verk.

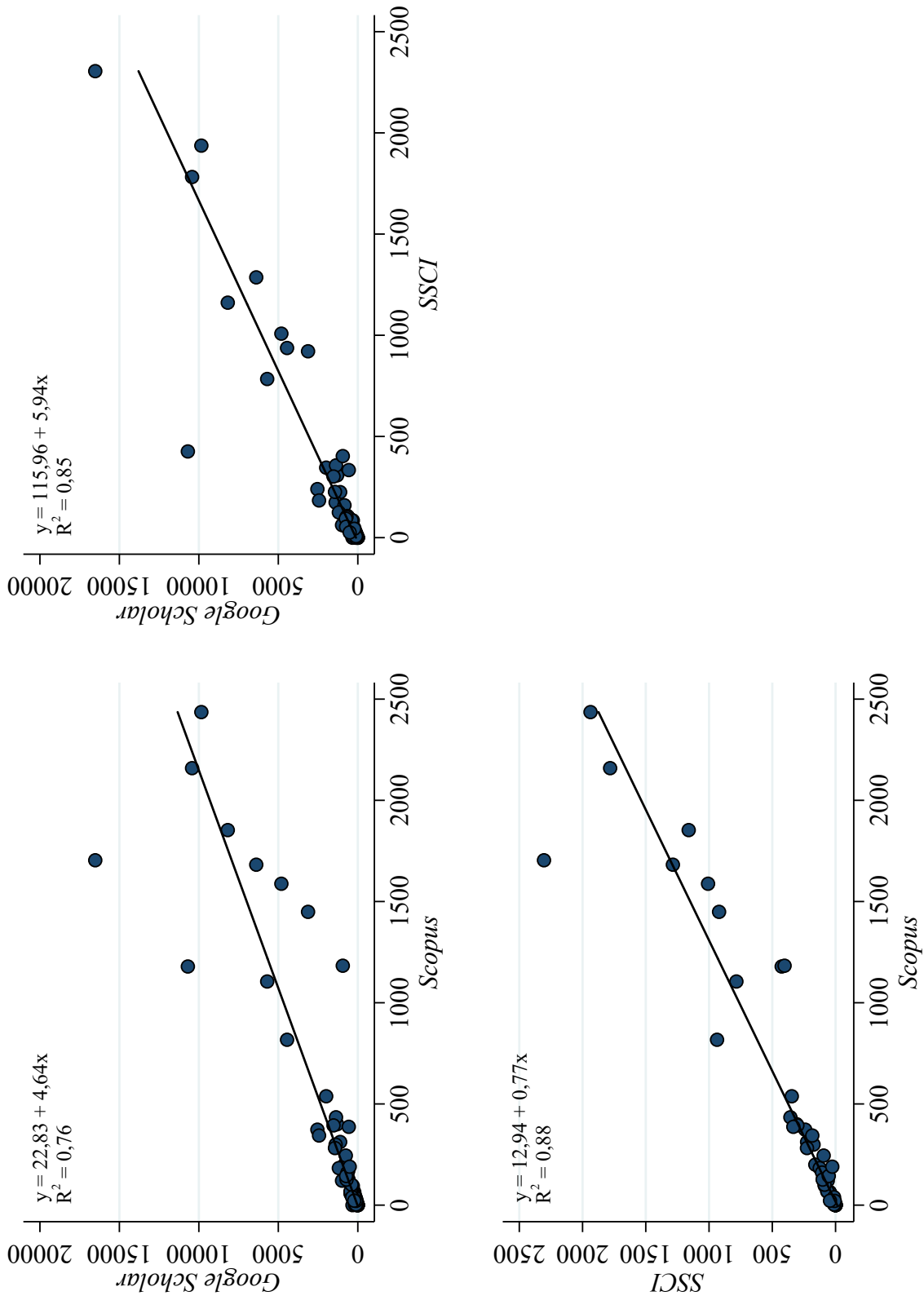
Den forskare som har flest citeringar enligt både *SSCI* och *GS* får betydligt färre citeringar i *Scopus* än förväntat. Givet hans citeringar enligt *GS* (ca 16 500) borde citeringarna i *Scopus* vara närmare 3 600. I realiteten är de bara drygt 1 700.²⁰ I jämförelsen mellan *GS* och *SSCI* avviker han mindre från det skattade linjära sambandet. Denne forskare är bland de äldsta i samplet och de få citeringarna i *Scopus* reflekterar att databasen ännu i liten utsträckning inkluderar arbeten publicerade före 1996. I takt med att så sker kan vi förvänta oss att denna skillnad för de äldre forskarna försvinner.²¹

Vi har också testat att exkludera de tolv mest citerade forskarna – vilka ligger betydligt högre än resterande forskare enligt de tre måtten – från samtliga analyser. Sambandet mellan *Scopus* och *GS* blir då något starkare, vilket är rimligt eftersom de äldre mest citerade forskarna, för vilka skillnaderna var stora, då exkluderas. Sambandet mellan *SSCI* och *GS* blir i stället klart svagare ($R^2 = 0,66$) och förklaringsgraden mellan *SSCI* och *Scopus* blir något starkare ($R^2 = 0,92$). Riktningskoefficienterna blir också klart lägre när *GS* jämförs (på *y*-axeln) mot de andra två måtten.

²⁰ Det linjära sambandet mellan *GS* och *Scopus* är $GS = 22,8 + 4,6 \text{ Scopus}$.

²¹ Redan i början av 2016 samlade vi in data för denne forskare. Det visar sig att han haft en mycket stor ökning i antal citeringar i *Scopus*, mycket större än i de andra databaserna, vilket endast kan förklaras av att *Scopus* uppdaterats med äldre verk. Vi har också undersökt detta genom att samla in data för de elva forskare födda före 1948 som finns på *RePEcs* topp-100 lista över svenska forskare i nationalekonomi. Av dessa har sex färre citeringar i *Scopus* än i *SSCI*. Detta kan jämföras med att endast fem (varav två är över 65 år) av de 68 IFN-forskarna har ett lägre antal citeringar i *Scopus*.

Figur 1: Jämförelse av antalet citeringar enligt de tre olika citeringskällorna

Rangordningen efter citeringar

Figur 2 jämför rangordningarna av forskarna enligt de olika citeringskällorna mot varandra. När det gäller rangordningen av forskare utifrån citeringar är kopplingen mellan *GS* och de andra måtten starkare än vad vi förväntade oss *a priori*. Förklaringsgraden är hög när *GS* jämförs med både *Scopus* ($R^2 = 0,89$) och *SSCI* ($R^2 = 0,88$). Högst är den dock mellan *SSCI* och *Scopus* ($R^2 = 0,96$), vilket är en betydligt starkare koppling än vid den tidigare jämförelsen av antalet citeringar. Men skillnaderna är stora för ett fåtal forskare. I jämförelsen mellan *GS* och de andra databaserna sticker en forskare ut med en skillnad i rang på 25 steg mellan *GS* och såväl *Scopus* som *SSCI*.²² Forskaren har tidigare arbetat som utredare på hög nivå.

Den genomsnittliga absoluta skillnaden i rang är störst mellan *GS* och *SSCI* (5,2 steg), något lägre mellan *GS* och *Scopus* (5,1 steg) och lägst mellan *SSCI* och *Scopus* (2,6 steg). De största skillnaderna i rang mellan måtten finns i mitten av fördelningen, vilket är naturligt då små förändringar i antalet citeringar där kan få stor effekt på rangplaceringen.

Skillnader i *h*-index mellan olika citeringskällor

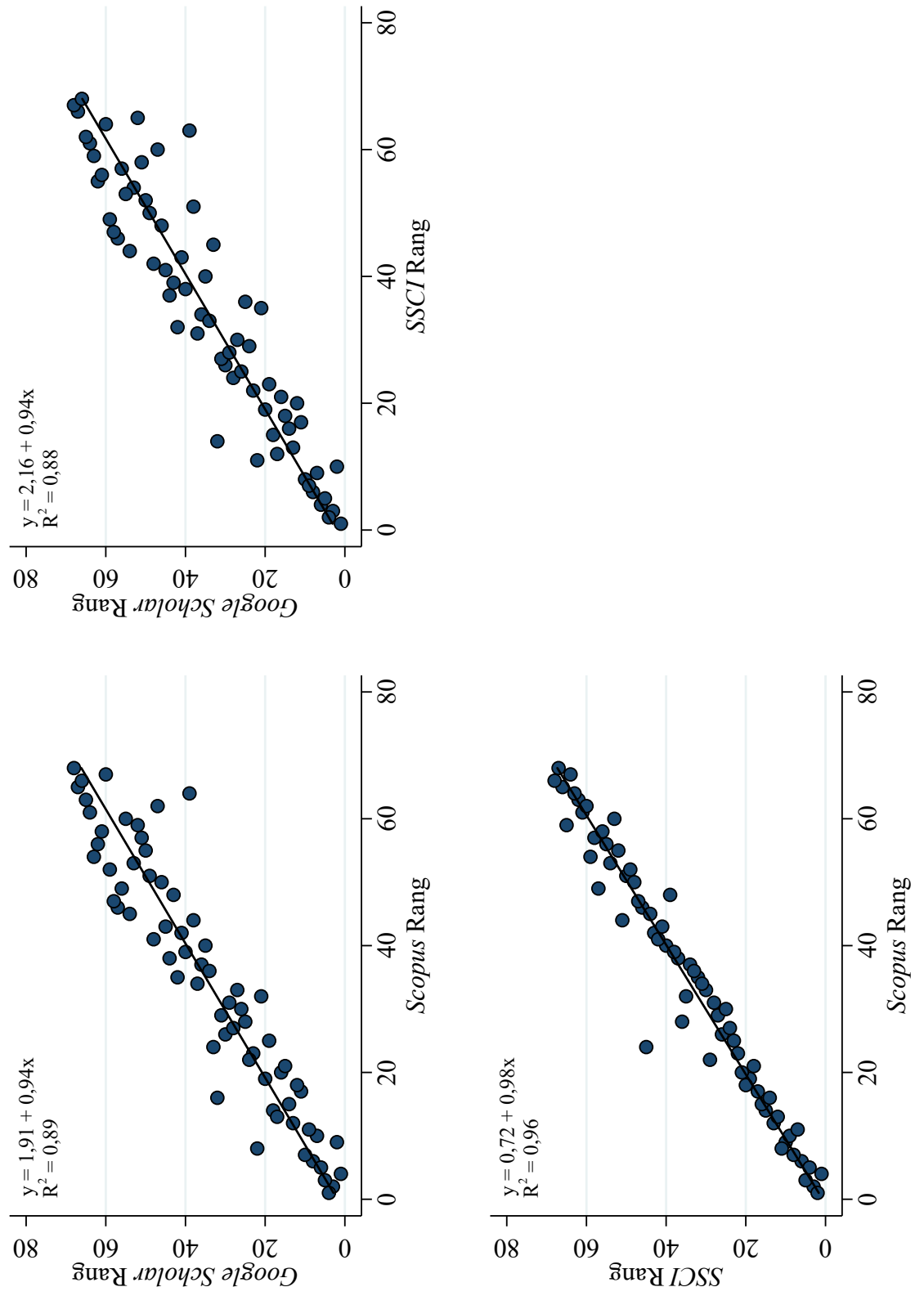
h-index påverkas inte av att en forskare har någon eller några extremt välciterade artiklar, utan det krävs många verk som blir citerade för att få ett högre *h*. Skillnaderna mellan forskarna blir därmed mindre när *h*-index jämförs. Det högsta värdet på *h*-index i våra data är 53 och baseras på citeringar från *GS*. Det innebär att denne forskare publicerat minst 53 verk som vart och ett blivit citerat minst 53 gånger. Motsvarande siffra är 24 för *SSCI* och 28 för *Scopus*.

Figur 3 redovisar de parvisa sambanden för *h*-index enligt de tre citeringsmåtten. Då framgår att det även för *h*-index finns stora skillnader mellan måtten för några av forskarna, vilket indikerar att det inte bara är någon enskilda artikel som ligger bakom skillnaderna. Ett annat tecken på detta är att förklaringsgraden bara blir aningen högre än när citeringar jämförs i Figur 1. Den tidigare slutsatsen att de mer policyinriktade forskarna får större genomslag i *GS* jämfört med de andra databaserna stärks också.

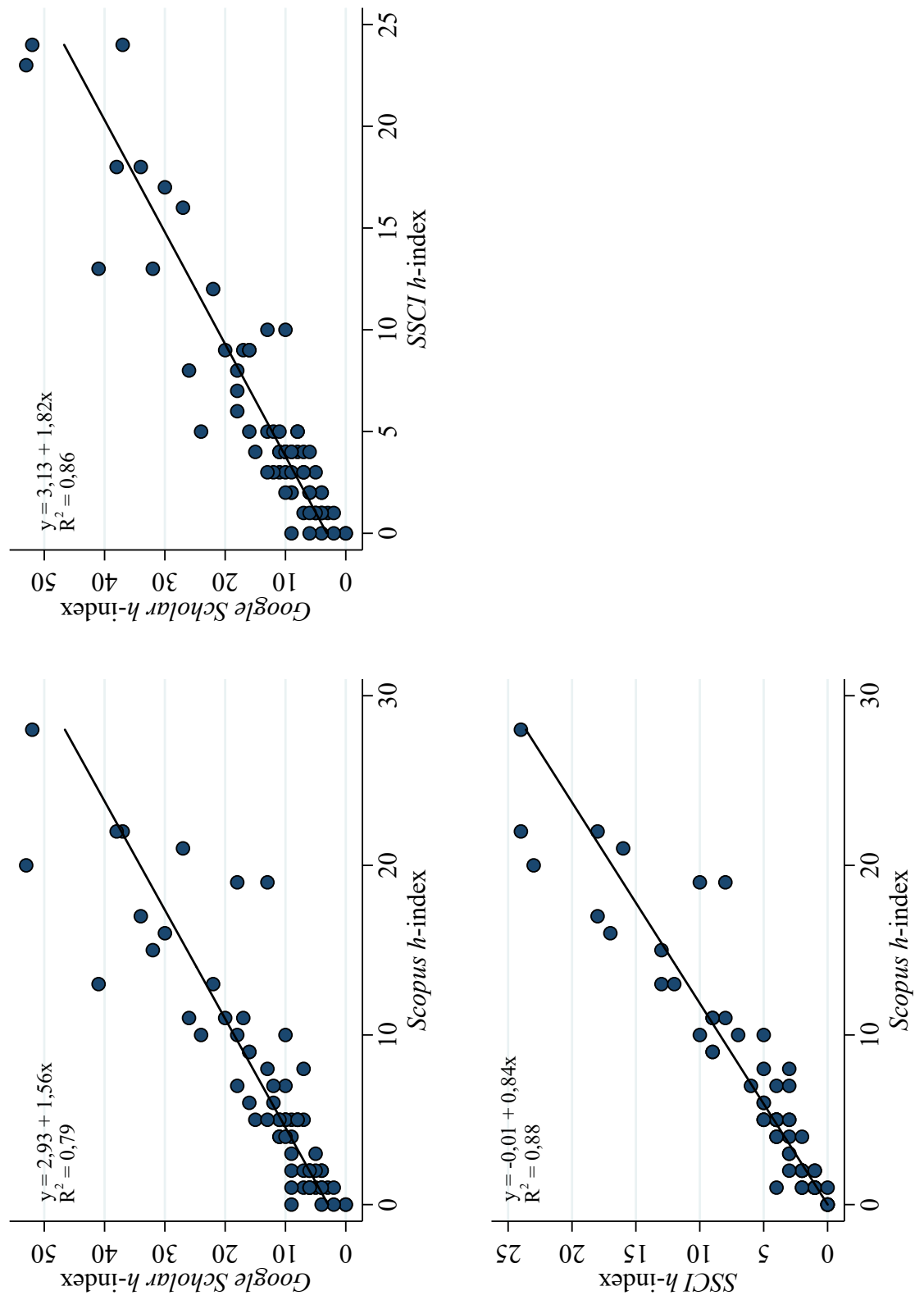
Figur 4 visar att det inte är självklart att rangordningen enligt *h*-index överensstämmer med rangordningen efter antal citeringar för alla forskare. Detta gäller för samtliga tre citeringsmått. Det betyder att utfallet av en jämförelse kan se mycket olika ut beroende på vilken vikt man vill lägga vid totalt genomslag jämfört med ett större antal artiklar som är relativt välciterade. I praktiken handlar det om att ta ställning till huruvida man värderar de forskare högst som publicerar förhållandevis lite men lyckas göra banbrytande arbeten, eller om man vill premiera forskare med stor produktion av hög och jämn kvalitet.

²² Här varierar forskarens rangordning eftersom ett fåtal helt saknar citeringar i *Scopus* eller *SSCI*.

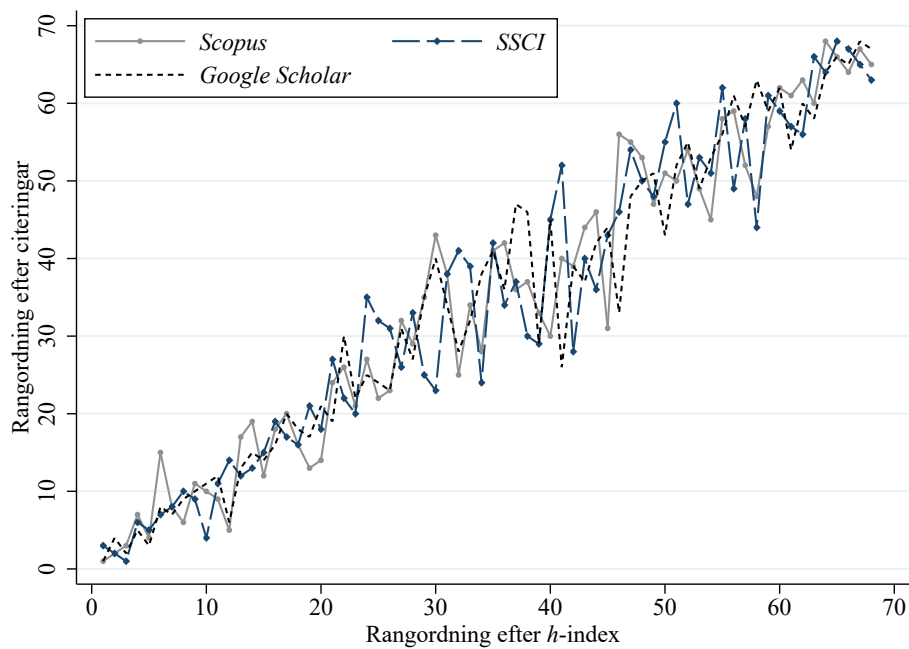
Figur 2: Jämförelse av rangordningen enligt de tre olika citeringskällorna

Figur 3: Jämförelse av h -index enligt de tre olika citeringskällorna

Figur 4: Jämförelse av citeringar och h -index för de olika citeringskällorna

Anm: Datapunkterna har i första hand rangordnats efter h -index och i andra hand (vid samma h -index) efter antal citeringar.

Jämförelse mellan citeringar och *RePEcs* rangordning

RePEcs rangordning bygger på en kombination av olika citeringsmått.²³ Därtill läggs flera andra faktorer. Då *RePEcs* rangordning är lättillgänglig och används allt mer vid jämförelser av forskare och institutioner är det av intresse att se hur väl den stämmer överens med rangordningar gjorda utifrån de tre citeringsmått. Här frångår vi populationen av forskare vid IFN eftersom vi inte kan observera deras rang bland alla svenska nationalekonomer enligt citeringsdata. I stället studerar vi de 25 högst rankade svenska nationalekonomerna i *RePEc* för att se om rangordningen stämmer väl överens med citeringsdatabaserna samt om de olika citeringsdatabaserna ger en samstämmig bild.

Rangordningen i *RePEc* kan förväntas skilja sig från den rangordning som ges av de tre citeringsmått då *RePEcs* rangordning endast delvis bygger på citeringar. Rangordningen baseras på 31 olika mått som sedan aggregeras till en slutlig poäng. De 31 mått kan delas in i fyra kategorier: (1) antalet verk, (2) antalet citeringar, (3) antalet publicerade sidor i tidskrifter och (4) antalet nedladdningar och visningar på *RePEcs* servrar. 16 av de 31 mått utgörs dock av mått baserade på citeringar. Dessa består bl a av antalet citeringar, citeringar justerade för antal medförfattare, citeringar viktade efter *JIF*, citeringar justerade för ålder och *h*-index.²⁴ Citeringar i *RePEc* hämtas från projektet *CitEc*.²⁵

Av Tabell 1 framgår tydligt att *RePEcs* rangordning skiljer sig mer från rangordningen enligt de olika citeringskällorna än vad citeringskällorna skiljer sig från varandra. *RePEc* tycks stämma bättre överens med *GS* än med de andra databaserna; rangkorrelationen (0,72) är klart högre än för *Scopus* (0,46) och *SSCI* (0,50). Dessa korrelationer kan jämföras med korrelationen mellan de olika citeringskällorna som för samtliga kombinationer är betydligt högre.²⁶ Att *GS* stämmer bättre överens med *RePEc* än vad de andra citeringsdatabaserna gör framgår också av den genomsnittliga absoluta skillnaden i rang enligt *RePEc* och citeringskällorna.

Vi har också hämtat citeringar från *CitEc* för att bättre förstå orsaken bakom skillnaderna mellan *RePEc* och de andra citeringsmått. Korrelationen mellan *CitEc* och de andra citeringsmått är stark, särskilt för *GS*, och till och med starkare än den mellan *CitEc* och *RePEcs* rangordning. Det är därmed tydligt att det inte enbart är skillnader i citeringsdata som ger upphov till skillnaderna mellan rangordningarna. Samma bild framträder om i stället *h*-index används.

²³ *Research Papers in Economics*, se ideas.repec.org.

²⁴ För en beskrivning av metoden, se Zimmermann (2012).

²⁵ Se citec.repec.org.

²⁶ Rangkorrelationen är 0,82 för *GS* och *SSCI*, 0,84 för *GS* och *Scopus* samt 0,93 för *Scopus* och *SSCI*.

Tabell 1: Rangordning av forskare enligt *RePEc* och de olika citeringskällorna

<i>RePEc</i> rang	Rang enligt citeringar				Rang enligt <i>h</i> -index			
	<i>GS</i>	<i>Scopus</i>	<i>SSCI</i>	<i>CitEc</i>	<i>GS</i>	<i>Scopus</i>	<i>SSCI</i>	<i>CitEc</i>
1	2	3	2	1	2	3	2	1
2	4	10	7	5	5	11	5	5
3	1	2	3	2	4	4	3	2
4	5	6	8	3	3	8	10	4
5	6	5	5	6	13	13	8	7
6	3	1	1	4	1	1	1	3
7	17	18	20	8	20	19	17	15
8	14	12	6	12	14	10	6	11
9	10	9	13	13	9	7	11	10
10	13	20	21	15	22	21	22	22
11	8	11	10	9	12	9	9	14
12	16	22	22	16	10	18	18	9
13	11	16	12	14	7	15	15	13
14	12	7	9	10	8	5	7	12
15	25	24	25	23	21	16	19	19
16	21	21	17	22	23	22	20	21
17	19	25	24	24	11	23	24	24
18	18	17	19	18	24	24	21	23
19	7	8	14	7	19	20	23	8
20	15	15	11	19	15	14	14	20
21	23	13	16	20	16	6	16	17
22	20	19	18	21	18	17	13	18
23	24	23	23	25	25	25	25	25
24	9	4	4	11	6	2	4	6
25	22	14	15	17	17	12	12	16
Rangkorrelation <i>RePEc</i>	0,72	0,46	0,5	0,75	0,56	0,37	0,52	0,64
Rangkorrelation <i>CitEc</i>	0,92	0,85	0,8		0,82	0,76	0,8	
Absolut skillnad <i>RePEc</i>	3,92	5,76	5,36	3,68	5,28	6,32	5,52	4,4

Anm: Absolut skillnad avser den genomsnittliga absoluta skillnaden mellan rangordningen i *RePEc* och efter respektive citeringskälla.

4 Slutsatser och reflektioner

De viktigaste argumenten för att använda kvantitativa mått på forskningsproduktion och vetenskapligt genomslag är att de är standardiserade och transparenta, att man slipper förlita sig på potentiellt subjektiva utvärderare och att man kan undvika effekter av att utvärderare kan vara bekanta med vissa forskares bidrag sedan tidigare. Resurstilldelningen till svenska universitet är redan i dag delvis baserad på hur ofta artiklar av lärosätets forskare citeras. Med tanke på de stora anslag som ges till forskning är det viktigt att anslagen går dit där de gör mest nytta och får störst effekt. Å ena sidan är således de potentiella fördelarna med att mäta forskning stora ifall det ger en effektivare resursallokering. Å andra sidan är alla mått behäftade med svagheter. Hur som helst är det uppenbart att det är viktigt att använda så rättvisande och ändamålsenliga mått som möjligt.

Vi har studerat om valet av citeringsdatabas spelar någon större roll för hur stort en forskares vetenskapliga bidrag uppskattas vara relativt andra forskare baserat på alla forskare knutna till IFN. Vi bedömer att resultaten skulle stå sig väl även om urvalet utvidgades till andra akademiskt verksamma nationalekonomer i Sverige.

Vår analys visar att *SSCI* och *Scopus* stämmer väl överens för de allra flesta. *GS* ger nästan undantagslöst ett betydligt större antal citeringar än de andra två måtten (antal citeringar är i genomsnitt fem till sex gånger fler), men kopplingen mellan att ha fler citeringar i *GS* och att ha fler i *SSCI* och *Scopus* är stark. Samtidigt är skillnaderna mellan måtten stora för några av forskarna. Så är också fallet när vi jämför *h*-index. Om en utvärdering skulle göras enbart baserat på ett av måtten skulle utfallet kunna se mycket olika ut för dessa forskare.

Äldre forskare tillgodoräknas inte alla sina verk och citeringar i *Scopus* då databasen inte är heltäckande före 1996. Detta är dock ett övergående problem eftersom *Scopus* utvidgar sin databas bakåt i snabb takt.²⁷ Vidare får mer policyorienterade forskare ett större genomslag enligt *GS* jämfört med dem som sysslar med frågor som främst är av inomvetenskapligt intresse, vilket är i linje med tidigare forskning om databasernas täckningsgrad och avgränsningar.

Den som använder en databas för att utvärdera forskning bör ta hänsyn till vad den faktiskt mäter och vilka avgränsningar som görs. Då det för vissa forskare finns stora skillnader mellan de olika måtten bör flera mått användas. *Scopus* eller *SSCI* är bäst för att värdera det inomvetenskapliga genomslaget för en forskares arbeten. För *Scopus* talar att den har bättre täckning än *SSCI*, och i takt med att *Scopus* blir mer heltäckande bakåt i tiden ökar dess relativa försteg.

Då *GS* även beaktar en forskares genomslag på policyanalys och kvalificerad samhällsdebatt ger detta mått information utöver vad som beaktas av *SSCI* och *Scopus*. Som Björklund (2014) pekar på finns en konflikt mellan att lägga tid på att producera toppforskning och den tredje uppgiften – att delta i ekonomisk-politisk debatt och

²⁷ Se elsevier.com/solutions/scopus/content.

med utredningar. Vilken avvägning som här görs bör styra vilken vikt som läggs vid olika mått.

För samtliga mått kan också ett *h*-index beräknas, vilket ger kompletterande information genom att det erbjuder ett alltmer vedertaget sätt att mäta både kvantiteten och kvaliteten i någons forskning.

Det finns också exempel på mått som bygger på sammanvägningar av ett stort antal olika indikatorer. Det som tas fram av *RePEc* är sannolikt det mest kända bland nationalekonomer. Vår jämförelse av *RePEcs* rangordning baserad på 31 komponenter med den rangordning som ges av citeringsmåttens visar att stora skillnader kan uppstå när hänsyn tas till andra faktorer än citeringar (eller *h*-index). Det tyder på att citeringar inte bör användas som enda mått när forskare värderas. Å andra sidan kan sammanfattande mått som bygger på ett stort antal faktorer alltid ifrågasättas då de, utöver att vara intransparenta, bygger på subjektiva avvägningar om vad som inkluderas och vilken vikt varje komponent ges.

Vilken roll bör då de mått vi diskuterat i denna artikel spela vid tjänstetillsättningar och anslagsfördelning? Först bör konstateras att det inte existerar några perfekta substitut till självständiga kvalitativa sakkunnigbedömningar av forskares vetenskapliga bidrag. Detta innebär bl a att sakkunniga inte helt sonika kan anta att kvaliteten på en forskares arbeten direkt kan avläsas genom att se i vilken tidskrift arbetena publicerats. Från senare år finns några nedslående exempel på utlåtanden som i stället för att utvärdera kvaliteten på forskares arbeten bedömer tidskrifterna där de publicerats (eller snarare bara anger professionens samlade bedömning av de aktuella tidskrifterna). Detta betyder inte att det är irrelevant i hur högt rankade tidskrifter en forskare publicerar sig. Det bidrar med ett kvantitativt och transparent mått.

Citeringsmått bidrar med ytterligare information och här finns starka skäl att använda både antalet citeringar i *Scopus* (alternativt *SSCI* även om vi förordar *Scopus*) och *GS* i kombination med *h*-index för de två måtten. Samtidigt som citeringsmåttens är transparenta ställer det krav på att utvärderare som använder dem väger in att det finns skillnader i citeringsfrekvens mellan fält, att ett verk ibland blir välciterat p g a att det visade sig vara fel, att det inte beaktas hur högt rankad den tidskrift är i vilken verket citeras och att det inte sker någon justering för medförfattare.

Huvudslutsatsen av vår analys kan kort sammanfattas som att citeringsmått – både absolut antal och *h*-index – inte kan ersätta kvalitativa utvärderingar men att de bidrar med viktig information om en forskares kompetens och meriter. Såväl *Scopus* (alternativt *SSCI*) som *GS* ger värdefull information, och båda måtten har ett självständigt värde.

Referenser

- [1] Bergstrom, C T (2007), "Eigenfactor: Measuring the Value and Prestige of Scholarly Journals", *College and Research Libraries News*, vol 68, s 314–316.
- [2] Björklund, A (2014), "Nationalekonomisk toppforskning i Sverige – omfattning, lokalisering och inriktning", *Ekonomisk debatt*, årg 42, nr 5, s 6–19.
- [3] Bornmann, L, A Thor, W Marx och H Schier (2016), "The Application of Bibliometrics to Research Evaluation in the Humanities and Social Sciences: An Exploratory Study Using Normalized Google Scholar Data for the Publications of a Research Institute", *Journal of the Association for Information Science and Technology Science*, vol 67, s 2778–2789.
- [4] Bornmann, L och W Marx (2015), "Methods for the Generation of Normalized Citation Impact Scores in Bibliometrics: Which Method Best Reflects the Judgement of Experts?", *Journal of Informetrics*, vol 9, s 408–418.
- [5] Callaway, E (2016), "Beat It, Impact Factor! Publishing Elite Turns against Controversial Metric", *Nature*, vol 535, s 210–211.
- [6] Card, D och S DellaVigna (2013), "Nine Facts about Top Journals in Economics", *Journal of Economic Literature*, vol 51, s 144–161.
- [7] Delgado López-Cózar, E, N Robinson-García och D Torres-Salinas (2014), "The Google Scholar Experiment: How to Index False Papers and Manipulate Bibliometric Indicators", *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol 65, s 446–454.
- [8] González-Pereira, B, V P Guerrero-Bote och F Moya-Anegón (2010), "A New Approach to the Metric of Journals' Scientific Prestige: The SJR Indicator", *Journal of Informetrics*, vol 4, s 379–391.
- [9] Görnerup, E (2013), "Från departement till doktorand – på vilka grunder fördelas de direkta statsanslagen för forskning?", rapport, Svenskt Näringsliv, Stockholm.
- [10] Harzing, A W (2007), *Publish or Perish*, program tillgängligt på hemsidan harzing.com/resources/publish-or-perish.
- [11] Harzing, A W och S Alakangas (2016), "Google Scholar, Scopus and the Web of Science: A Longitudinal and Cross-Disciplinary Comparison", *Scientometrics*, vol 106, s 787–804.
- [12] Henning, K (2013), "Bedömning av publikationskanaler i de norska och danska bibliometriska modellerna – konsekvenser för humaniora och samhällsvetenskap", rapport, Göteborgs universitetsbibliotek, Göteborg.
- [13] Henrekson, M och D Waldenström (2011), "How Should Research Performance be Measured? A Study of Swedish Economists", *Manchester School*, vol 79, s 1139–1156.

- [14] Hirsch, J E (2005), "An Index to Quantify an Individual's Scientific Research Output", *Proceedings of the National Academy of Sciences*, vol 102, s 16569–16572.
- [15] Holmström, B och P Milgrom (1991), "Multitask Principal-Agent Analyses: Incentive Contracts, Asset Ownership, and Job Design", *Journal of Law, Economics, and Organization*, vol 7, s 24–52.
- [16] Jacsó, P (2010), "Metadata Mega Mess in *Google Scholar*", *Online Information Review*, vol 34, s 175–191
- [17] Kalaitzidakis, P, T P Mamuneas och T Stengos (2003), "Rankings of Academic Journals and Institutions in Economics", *Journal of the European Economic Association*, vol 1, s 1346–1366.
- [18] Kesselberg, M (2015), "Forskningsresurser baserade på prestation – tilldelning och omfördelning av basanslag till forskning och utbildning på forskarnivå baserat på indikatorer 2009–2014", rapport 2015:5, Universitetskanslersämbetet, Stockholm.
- [19] Kim, E H, A Morse och L Zingales. (2006), "What Has Mattered to Economics since 1970?", *Journal of Economic Perspectives*, vol 20, s 189–202.
- [20] Klein, D B och E Chiang (2004), "The Social Sciences Citation Index: A Black Box – With an Ideological Bias?", *Econ Journal Watch*, vol 1, s 134–165.
- [21] Kremer, R D, A Laing, B Galliers och A Kiem (2015), *ABS Academic Journal Guide 2015*. Chartered Association of Business Schools (ABS), London, charteredabs.org/academic-journal-guide-2015.
- [22] Laband, D N och R D Tollison (2003), "Dry Holes in Economic Research", *Kyklos*, vol 56, s 161–174.
- [23] Lindqvist, T (2003), "Nationalekonomisk forskning i Sverige – publiceringar och ranking av forskare och institutioner", *Ekonomisk Debatt*, årg 31, nr 3, s 21–30.
- [24] Lozano G A, V Larivière och Y Gingras (2012), "The Weakening Relationship between the Impact Factor and Papers' Citations in the Digital Age", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol 63, s 2140–2145.
- [25] LSE (2011), *Maximizing the Impacts of Your Research: A Handbook for Social Scientists*, London School of Economics and Political Science, London.
- [26] Mingers, J och H Willmott (2013), "Taylorizing Business School Research: On the 'One Best Way' Performative Effects of Journal Ranking Lists", *Human Relations*, vol 66, s 1051–1073.
- [27] Mingers, J och L Yang (2017), "Evaluating Journal Quality: A Review of Journal Citation Indicators and Ranking in Business and Management", *European Journal of Operational Research*, vol 257, s 323–337.

- [28] Mutz, R och H D Daniel (2012), "Skewed Citation Distributions and Bias Factors: Solutions to Two Core Problems with the Journal Impact Factor", *Journal of Informetrics*, vol 6, s 169–176.
- [29] Oswald, A J (2007), "An Examination of the Reliability of Prestigious Scholarly Journals: Evidence and Implications for Decision-Makers", *Economica*, vol 74, s 21–31.
- [30] Sauder, M och W N Espeland (2009), "The Discipline of Rankings: Tight Coupling and Organizational Change", *American Sociological Review*, vol 74, s 63–82.
- [31] Waltman, L (2016), "A Review of the Literature on Citation Impact Indicators", *Journal of Informetrics*, vol 10, s 365–391.
- [32] Waltman, L och N J Van Eck (2013), "A Systematic Empirical Comparison of Different Approaches for Normalizing Citation Impact Indicators", *Journal of Informetrics*, vol 7, s 833–849.
- [33] Wang, J, R Veugelers och P Stephan (2016), "Bias against Novelty in Science: A Cautionary Tale for Users of Bibliometric Indicators", NBER Working Paper nr 22180, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA.
- [34] Zimmermann, C (2012), "Academic Rankings with *RePEc*", Working Paper 2012-023A, Federal Reserve Bank of St. Louis Research Division, St. Louis, MO.